

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
4 octombře st. v.
16 octombře st. n.

Ese in fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principala 375 a.

Nr. 40.

ANUL XXVIII.
1892.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{3}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Sloiul de gheață.

— Novlă. —

P. S. In curënd, Vintilă dragă, nădējduesc să fiu sócră; — nu-ți povestesc amēnunte, numai ca să te pot revedé fără întârđiere. — Am mare nevoie de sprijinul teu.

După câteva observări ca: ochii cari nu se vęd se uit; — timpul potoleșce și schimbă tóte și altele, Zoe Stinghiescu, sfērșeșce, prin postscriptul de mai sus, scri-sórea adresată fratelui seu, Vintilă Oroleanu, care locuía la țéră și in care îi erá tótă nădejdea.

El avea o stare bunicică, parte moștenită dela părinți, parte căștigată de dēnsul.

De o indemánare ne mai pomenită, Vintilă, șcica să scótă paraua din pētră sēcă.

Íși frángeau mánile de ciudă arendașii și proprietarii de prin pregiur vędēndu-l așá de priceput intr'ale moșiei.

Avea produsele cele mai bune. Țėranii la móra lui alergau din tóte părțile de măcinau; la cárciuma lui se stríngea lume dupá lume. Ce făcea, ce dregea, îi eșíá bine; iar pe ce punea máná, inflo-riá, creșcea.

Giur impregiurul casei flori, paseri, vite grave; cu alte cuvinte bilșug de ori ce ai fi căutat. — Curtea curată, casa bine imbrăcată, cămara rēnduită și polițele încărcate cu lăpturi, kránđeturi, cu uscături, cu rēcitur, gata a ospėtá pe ori cine trecea pe la Zoileni.

Ordinea și curățenia domniá pretutinden; nimeni n'ar fi đis că aici locueșce un băețandru tiněr ca Vintilă. Afară de acésta, de și sta la țéră, dar citirea erá singura lui mulțámire. Ori cât de obosit se 'ntorcea séra dela muncă, el nu se culcă până nu-ș aruncá ochii peste tóte gazetele ce primiá, numai ca să fie in cunoșcință despre ceea ce se petrecea la oraș.

Resfoind in biblioteca lui, dai peste cărți bune și instructive; Vintilă cunoșcea, pe de rost, tóte scrierile alese; el ēnsuș, din când in când, de sub péna-i lăsá să eșá lucruri bine intocmite și bine simțite.

De când venise la Zoileni, Vintilă, crescuse mult; din copilandru ce erá, se făcuse un flăcău chipeș și frumos de-ți erá dragă lumea când te uitai la dēnsul, fetele arendașilor de prin pregiur aveau tóte ochii dupá el; tóte l'ar fi luat de bărbat: bun, avut și tiner; trei lucruri cari îi dau dreptul la insurátore. Avea inse un

cusur, erá prea rece. Când se vedea pe la vr'o petrecere, tóte fetele își dedeau cóte; il porecliserá «Sloiul de gheață», dreptul lui Dđeu că își meritá numele; până in vârsta in care se gásiá și, doueđeci, doueđeci și unu de ani nu e jucárie, erá stángaciu, silnic, nepásător la tóte mreșile ce șciu hoțóicele de fete, de mititeile, să 'ntindá băeților. Pare că îi ședeá și reu strein de ori ce slábiciune omenescă.

Nu e vorbă, póte că bic-tul om, avēnd ținta puter-nică d'a ajunge la un venit sigur, spre a sustiné pe sora sa care erá vėduvá și pe ștren-gărița de Marióra, dupá cum đicea el nepótei sale, nu avea vreme de pierdut, nu putea sta de dragoste . . .

*

S'a đis și, până la óre care punct, póte să fie adevérat, că

atunci când îi sūnt omului gândurile impárțite nu-i mai arde de flēcuri, de párdalnica de dragoste; inse, in firea omenescă, lucru ciudat: de nu alergi tu dupá dragoste, alérgá ea dupá tine; intr'alt fel lumea nu ar avé ce povestí și, Dómne fereșce, póte nici că s'ar mai inmulți, decá fiecare intēlnindu-se cu dragostea, ar trece rece și nepásător pe lângá dēnsa.

«Ori ce reu spre bine», đice românul, Vintilă, de și cam inapoiat intr'ale dragostei, in schimb inse, in hárnicfe dobândise mult, iar in ințelepciune și stáruință

SMARA.

eră ne'trecut. — De și tiner, judecă matur și vorbiá mēsurat ca cel mai înțelept bătrân. Ori ce făcea eră cugetat, întocmit mai dinainte în mîntea lui și de aceea tóte îi eșiau la socotélá.

Trecù un an, doi, trei și pe Vintilá nu-l munciá nimic alt decát cum să facá spre a avé tótá tihna, tótá indestularea.

Peste puțin inse dorința lui fiind pe deplin implinitá, veni vremea să-și mute, să-și 'ntórcă gândurile, póte făr de voie, într'altá parte: La dragoste.

Se șcie că slábiciunile omenēși inábușite mult timp isbucnesc mai puternic; natura, 'mpedecată 'n mer-sul ei, duce la nebuñie.

Până la o vreme Vintilá dusese o viețá cât se póte de regulatá, absorbitá de cugetare și de muncá; acum inse, de fórtē multe ori îl vedeai rătăcind, până la mieđul nopței, pe marginele riușorului, ce curgea în apropiere de locuința-i, sēu ședēnd la rădęcina trunchiu-lui salciei de lângá pēriú și cāntānd, din fluer, niște cāntece așá de triste, de pare că te luá jalea. Sfērșind cāntarea, ciasuri întregi, sta cu ochii duși pe unda arginție a apei, care șerpuiá făr de grije; vēntul adió și la lumina lunei crácile salciei cletinate ușor de suflarea lui făceau pe luciul apei, fel de fel de 'nchipuiri, de umbre, la cari Vintilá se uitá în nemișcare până îl apucá ژیua albá.

Venise primávera și firea, acéstá mirésá ce iubim noi atát de mult, se 'mpodobise de flori și suridea cu veselie tuturor. În luna lui maiu cāntau de te fermecau privighiátórele, iar fēntul cosit de curēnd te imbētá cu mirosul lui.

Cine nu ژیce că pámēntul e un raiu primávera? Cine, fie ori cât de somnoros, nu a pierdut ciasuri întregi ascultānd dulcele glas al páserilor? Cine nu-și aduce óre gândul printre stelele ce lucesc atát de frumos? Cine nu alérgá să se rēcoréscá véra pe iérbá sub copacii verde? Cine nu visézá, în acest timp, când totul e înflorit, totul e plin de viețá?

Frumusețile firei uimesc pe tóți aceia cari au inimá și simțire, tot ea inse are drepturi asupra fiecáruí lucru, asupra fiecárei ființe și, ori cât am iubi noi de mult nopțile de vérá, vine timpul când, cu párerē de reu, trebuie să te duci să-ți cauți cápētēiul cu vise să te odihnești, ca a doua ژی iar să te 'nhami la lucru, iar să tragi targa pe uscat! . . .

Cu Vintilá inse, nu mergea tot astfel. În asemenea nopți, el par că erá farmecat; când nu rătăciá pe cāmpuri, îl gásiai, de sigur, în pálimarul care da în spre grădina cea mare. Acolo, el, ascultá la privighiátóri; — gândurile sburāndu-i peste lume. Íi párea atunci că vede lucrurile cele mai minunate pe care și le-a inchipuit judecata omenésá, că aude glasuri, cuvinte, la care ar fi voit să răspundá; că simte trecēnd pe lângá dēnsele dróie de ființe ne mai vēđute de el până atunci; că-l chiamá, că-i fac felurite semne pe care, el párea a le 'nțelege, dar pe datá îi sburau din mînte.

Una câte una, pieriau, amuțiau.

Pe la cumpēna nopței tácerea párea atát de adāncá, incát, de ar fi vorbit un om dela rēsárit, gândesc că l'ar fi audít unul dela apus. Inetá chiar șopotul apelor care dormiau duse în albia lor; la ciasul ásta par că s'auđiá iérbá crescēnd cum și glaul blānd al stelelor. În aceste momente, Vintilá, se simțiá prea singur, prea turburat . . .

Ridicāndu-se de pe scaun, își întindea mánile, câtá prin vēsduh și se pomēniá strīngēnd la pieptul seu, stēlpíi aburiți și reci ai pálimarului.

Dorile, cari se iviau atunci pe vérful mágurilor, arátau lui Vintilá calea cātrá odaia sa. Impletecīndu-se de ne odihná, el, pe datá ce intrá în casá, câtá colțul cel mai întunecos al odáei, s'aruncá într'un jeț și plāngea ca un copil . . .

*

Când și când îl vedeai alergānd în fuga mare ca și cum ar fi voit s'ajungá pe cineva. Alte ori, întorcēndu-se spre casá, cātrá sérá, abió páșiá, ca și un bătrân; se uitá mereu inapoi, ținēnd, mai totdēuna, un mánuchiú de flori în mână pe care-l rupea 'n neșcire, fóie cu fóie.

Mergea, pe nesimțite, cale de câte douē trei ciasuri și decá ar fi fost întrebat unde se duce, nu ar fi avut ce răspunde, căci drumul lui erá făr de nici o țintá. Íl făcea numai, fiind că nu șciea cum să-și omóre timpul!

La capul satului lângá pădure, la eleșteul cel mare își făcea el, mai totdēuna, vacul; cum sosiá, rupt de obosélá, sta pe punte lângá stávilár cu capul plecat și, așteptá pare că, la fiecare minut, să se despice unde să vēdá eșīnd din fundul apei, după cum îi povestise bunicá-sa, când erá mititel, vr'o ژیná care să sará de gátul lui, să-l iubéscá, precum se 'ntēmplase cu Fēt-Frumos din poveste și cu ژیna din palatul de cristal, ce erá în fundul apei.

În scápátatul sórelui, nufárlu își mișcá ușor florile, peșcii se svērcoliau prin apă, iar undele, isbindu-se de marginele eleșteului, aruncau spumá albá peste piciórele lui Vintilá și udāndu-l îl deșteptá din gânduri, se ridicá de jos și o luá iar peste cāmpuri . . .

(Va urmá.)

SMARA.

Tu a nopților domniță . . .

Tu a nopților domniță, cu chip gingaș de vergină,
Și cu față străveđie; tu a stelelor regină,
Tu ce veđi lacrimi de jale șiruind pe albe fețe
Și la 'ndrăgostiri furișe triimeți tainici povețe;
Tu care cu sânge rece și cu nepăsare órbá
Privești crime 'ngrozitóre; tu a timpurilor róbá,

Care-ascunđi taine märețe, marturá la ori ce fapte
Și triimeți a tale rađe să pētrundá 'n ori ce parte;
Tu ce visátóre-adesea și cu dor peste mēsurá
M'ai vēđut gândīnd la dēnsul singurá în nóptea surá:
Mergi, pāndește-l fără témá, urmárește-l pas cu pas
Și în sufletu-i te uitá, veđi vr'un dor i-a mai remas?

De e singurel pe lume și e viețá lui pustie,
Dá-i putere să tráieșcă viețá mórtá, mórtē vic.
Decá are lângá dēnsul dulci priviri de ochi albastri,
Care-i luminézá drumul cu-a lor rađe ca doi astri:
Fá să-și schimbe-a lor setare spre ori ce dumneđeire,
Iará el în desperare singurel să-și dea peire.

Du-te luná, du-te 'ndatá să-mi aduci tainicá șcīre,
Voi aflá după schimbare-ți de-i ea buná povestire.
De-ți va fi față 'ntristatá și 'mpregiuru-ți n'or fi stele,
Eu de grab voi înțelege, că-l ajung blástēmuri grele;
Iar de vei veni voiósá cu lucēferi în cununá,
Voi ghici c'atunci m'astēptá și pe mine voce buná.

ELISA MUSTEA.

Paul Forestier.

Comedie in 4 acte și in versuri, de *Emile Augier*.

(Urmare.)

Actul II.

Salonul lui Mihail Forestier; mobilier bogat și artistic; ușă in fund; uși laterale.

Scena I.

PAUL, ANGELA, MIHAIL.

(Paul lucrăză la portretul Angelei, pastel, și lucrăză pe genuchii sei, — Angela stă in fața lui și poséză. Mihail stă inapoia lui Paul și-l priveșce lucrând.)

PAUL (*cătră tatăl seu*.)

Are tonuri lucitóre care-s desperarea mea...

ANGELA.

Și-asta e urit?

MIHAIL.

Nu, dómna...

PAUL (*Angelei care se ridică*.)

Ce faci?

ANGELA (*apropiindu-se de Paul*.)

Să me vęd așvré...

PAUL (*ascundénd cartonul*.)

A! nu încă, nu se póte... Ei, model, la locu-ți, iutel...

ANGELA.

Cel puțin aste momente nu fie 'nsedar pierdute...

(*Îi restórnă capul și-l sărută pe fruntc*.)

PAUL.

Hai...

ANGELA.

După trei luni, bărbații toți, niște tirani sânteti!..

MIHAIL.

Trei septembrie, așá e...

ANGELA.

Trei luni...

PAUL.

Voi, din front, tăceți!..

ANGELA.

Voie nu-i?..

PAUL.

Nu; iau acuma gura-ți rumenă...

ANGELA.

Pot inse

Să ascult? ori și urechea e 'n porunca ta cuprinsă?

PAUL.

Poți...

ANGELA (*cătră Mihail*.)

Atuncia tată, spune-mi noutăți de interes.

MIHAIL.

Care-a nume?

ANGELA.

Cum mai merge Leea cu al seu proces?

MIHAIL.

De mers, merge, dar averea îi cam e amenințată, Căci acum moștenitorul lui bărbatu-seu s'arată... Dar decât proces nesigur, mult mai bine lucru clar, Și ca să ne înțelegem îl aștept acuma chiar...

PAUL.

Leea inse? Poți acésta s'o sfêrșești fără să fie...

MIHAIL.

Ultima-mi depeșă-o chémă grabnic inapoi să vie...

ANGELA (*ridicându-se*.)

A! ditr'un moment in altul va să đic' o vom vedé... Ce plăcere! — Ce đici Paul?..

PAUL.

C'ar fi bine d'ai ședé...

MIHAIL.

Ce rēcélá...

PAUL.

A ei venire să me mișce darul n'are...

ANGELA.

Biéta Leea! Dup'o lipsă de cinci luni...

PAUL.

Așá, imi pare...

Inse fericirei mele nu lipsiá...

ANGELA.

Atát mai reu

Pentru dumneata, căci mie imi lipsiá, da, domnul meu...

MIHAIL.

Te credeam intr'o deplină fericire...

ANGELA.

Nu, intrégá

Nu erá: n'aveam pe nimeni cui s'o spu!

MIHAIL.

Prea bine,
dragá!

Dar a ta destăinuire grabnică 'ntr'atát o cređi Când ea-i vėduvă și 'n doliu fórte de curėnd?..

ANGELA.

Dar veđi

Că bărbatu-seu...

MIHAIL.

De dėnsul drept avea ca să se plangá, Inse... tot resimțimėntul mórtea trebuie să-l stingá... Nu-i mai povestí nimica, crede-me; cel înțelept Nu-și rėsfață lusu 'n ochii nevoiașului... Nu-i drept?..

PAUL.

Cum? Dómna de Clers să fie intr'atát de simțitóre? Prea o lauđi mult. Din contră, eu o cred nepăsátóre Pentru mórți, deopotrivă ca și pentru vii...

ANGELA.

De ce?

Inimă mai generósă și mai nobilă, rar e!...

PAUL.

O! atunci de fericire-ți o să fie prea ferice!...

MIHAIL.

Când te indoești de-un lucru, taci, înțelepciunea đice..

ANGELA.

PAUL.

Dar in cas de te-o 'ntrebá,
De ascunsele, drăguță, veđi să nu te joci cumva,
Căci îmi adorez femeia și voi lumea să o șcie...

MIHAIL (*Angelei.*)

Pentru ce așa uimire și roșeța asta vie?...

ANGELA.

Veđi c'a ăis o vorbă care pân' acum n'a mai rostit...

PAUL.

O! nu te mișcă... (*lui Mihail.*)

Veđi tată, veđi ce aier fericit?

Voi să fac așa... A! iată posa-și pierde, se clintește...
Nu-i nimic, voi regăsi-o... (*ridicând-o.*)

Du-te-acum și-ți impletește

Șiruri de mărgén in pėru-ți, tonul pentru-a ridicá...

Și de astă-dată, sigur că mai bine voi lucrá...

MIHAIL.

Vrei să reincepi portretul?

ANGELA (*care se apropie de scaunul lui Paul.*)

Ce păcat! căci sânt prea bine...

M'ai făcut mult mai frumoasă... Cât ești de drăguț cu mine!
Mulțămesc...

PAUL.

De frumusețea ce ți-am dat, îmi mulțămesci?

ANGELA.

Nu, dar că me veđi frumoasă...

MIHAIL.

Altfel, dragă, nici nu ești...

ANGELA.

Cu atât mai reu...

PAUL.

Ce ăice?

ANGELA.

Veđi c'aș vré să fiu urită

Și să-ți par frumoasă...

PAUL.

O parte din dorință ți-e 'mplinită.

ANGELA.

Care inse?

PAUL.

Haide, du-te, mai curénd a-ți regulá

Pėrul...

ANGELA.

Da, și ostenéla care-acuma mi-o voi da

O să fie tot-odată și pentru concert...

PAUL.

A! bine...

La conservator...

ANGELA.

Șcii, coruri din «Orpheu»...

(*Ese prin drépta.*)

Scena II.

MIHAIL, PAUL.

MIHAIL.

Portretul
vine

Indestul de bine, Paul...

PAUL.

Nu, e prea stângaciu, greoiu,
E lipsit de gingășfe, de contur... nu e vioiu...

MIHAIL.

Șcii că greu te mulțămesc cinea acum pe tine?..

PAUL.

Căci incep a-mi șci, in fine, meșteșugul, séu mai bine,
Pentru că-l iubesc...

MIHAIL.

Tot una-i...

PAUL.

Munca, intr'un timp,
îmi-erá

Musafir ce tot'dauna vine a te turburá...

Și a căruia sosire de-o primești cu resemnare,

Cauți cât mai iute 'n urmă a-l trimete la plimbare:

Ađi e-amicul care vine tot târđfu a te vedé

Și se duce prea degrabă. — Arta, scumpe tată, ea,

Arta! ce-admirabil lucru, binefacere cerescă!

Cum pe om îl intărește, dându-i pacea sufletescă!

MIHAIL.

Haide, pe terenul ăsta te urmez ori unde-i vré...

PAUL.

Bun, adevărat și sigur, nu-i nimic afar' de ea!

Ea e mare, pentru dēnsa ca să mai trăești ți vine...

MIHAIL.

Ai pornit-o prea departe... cum vrei să me țiiu de tine?

Dici că numai pentru dēnsa? Dar copilul răpitor

Ce deschide ușa noastră lucrului triumfător,

Nu-i nimica pentru tine?..

PAUL.

Să șcie, 'mi iubesc nevėsta!

Dar precum ai ăis odată ēnsuș tu, iubire-acēsta

In perfecta-i armonie și cu-aspectu-i liniștit,

In loc de a-mi fi furtună, mie port mi-a devenit...

MIHAIL.

Așa te 'nțeleg; e inse și incântătoare...

PAUL.

Bine!

E desevēșită!...

MIHAIL.

Cerul a făcut-o pentru tine

Intr'adins...

PAUL.

Și pentru tine...

MIHAIL.

Cum?

PAUL.

Destul de lămurit,

Căci luându-o, cea mai dulce din dorinți, ți-am 'mplinit...

MIHAIL.

Și pe-a ta, îmi place-ă crede...

PAUL.

O! in spre căsătorire

Nu-ș avea de loc dorința-mi, in ăst an, a sa privire...

De abiá din naufragiu scos udat și abătut,

Inima-mi cerea de-odată un repaos absolut...

(*Va urmă.*)

RADULESCU-NIGER.

R e n t ó r c e r e a .

Bibliografie.

Biharvármegye oláhjai s a vallás-unio. Irta Bunyitay Vincze, a Magyar tud. Akademia levelező tagja. Bupapest 1892. (Români din comitatul Bihorului și uniunea religioasă de Vincentiu Bunyitay, membru corespondent al Academiei științifice maghiare. Budapesta 1892.)

(Urmare.)

Despre comunele românești, care ocur în documente din secolul XIV, dice autorul, că s'au înființat numai în acel secol, dar nu ne spune, de unde a venit poporul în acele sate, pôte că se sfieșce a concede, că acel popor a ședut în apropiare nemijlocită. Densul provocă la privilegiul dat voivodului din Fel-Venter în anul 1349, în care privilegiu dice episcopul orădan, că voeșce să decoreze acea localitate cu mulțime de popor (populorum multitudine intendentes decorare). Din această espresiune inse nu urmază neapărat, că localitatea respectivă, peste care voivodul Petru eră și jude, să fie fost de tot deșertă de popor până atunci.

În diploma voivodilor Nicolau și Mihaiu de Kerestienfalva episcopul opreșce pe succesorii sei, să nu impedece pe voivođi a aduce nescari-va străini în posesiunile donate (Volumus insuper, ut si iidem aliquos extraneos . . . in dictas possessiones nostras adducerent, illos nulli successorum nostrorum impedire presumant). Dar mai înainte tot în acea diplomă se dice despre compunerea certe și împărțirea voivodatului că, voivodatul cu oficiolatul séu județul și judecățile, precum și onorile îndatinate ale viliei noastre olachale Bonafalva s'au dat voivodului Nicolau, asemenea voivodatul . . . viliei Toplița s'a dat lui Mihaiu, afară de acestea voivodatul viliei noastre Kerestienfalva și móra . . . să remână lui Nicolau și Mihaiu împreună (quod woyvodatus cum officiolaru seu iudicatu ac iudiciis et honore consvetis ville nostrae olachalis Bonafalva dicte cessit Nicolao woyvodae . . . item woyvodatus . . . ville Thoplichae cessit Micheli . . . praeterea woyvodatus ville nostre Kerestienfalva . . . et molendinum . . . eidem Nicolao et Michaeli communiter remaneant.) Cine pôte scóte din acestea, că acele vilie, adecă sate (nu villa în sensul clasicilor) au fost până aci fără popor?

Din mai multe espresiuni ale aceleiași diplome se vede, că voivodatul cu oficiolatul a fost ereditar în aceeaș familie. Episcopul compunend certa escată între cei doi domni voivođi dice «deci vrënd noi, ca dênșii și următorii lor să trăieșcă în liniștea păcii pentru tóte timpurile» (nos igitur volentes eos et eorum posteros perpetuis temporibus pacis tranquillitate confoveri); mai incolo: «ei primind pentru sine glóbele juste și iertate să le retină . . . judecățile și alte venituri, care li se cuvîn cu privire la oficiul lor să le primescă ei ênșii și succesorii lor» (iusta et licita birsagia pro se recipientes retineant . . . iudicia et alios proventus, que ipsos ratione eorum officii contingunt . . . ipsi et eorum succesores percipiant.)

Ca să nu cređă cineva, că chenezii din districtul Beinșului vor fi fost ca primarii de astăđi din sate, simpli diregători comunali, am reflectat mai sus, că chenziatul a fost ereditar, precum se deduce din diploma respectivă.*

* Iacă locurile respective din diplomă în limba latină: Primo inter ipsos Valachos praelibatae provinciae constituantur ex Kenezis duodecim jurati Kenezii . . . hoc expresse, quod electio ipsa fiat per ordinem et numerum ex omnibus Kenezis provinciae hujus ad hoc idoneis et sufficientibus; exceptis scilicet

Cred că, în testul diplomelor nobilitare ale voivođilor înșirați de autor, se vor aflá note interesante nu numai despre meritele, care și le-au căștigat aceiași în fruntea poporului românesc, ci și despre alte circumstanțe familiare, culturale etc. Că de exemplu amintesc, că unuia dintre voivođi s'a dat dreptul de têrg, care după autor se numiá «nedelye.» Precât știu nedelye în limba slavică însemnă duminică, dar și la Maghiari numirea têrgului și a duminicii coincid: vășár și vasárnap. În diploma relativă la chenezii din provincia Beinșului ocure: «Vaida și dirigêtorul provinciei, carele se numeșce altmintrenea crainic» (Vaida et officialis provinciae, qui aliter Krajnic appellatur), de unde se vede, că numele de familie românești din Bihor: Vaida și Crainic se întemează pe reminșcințe vechi.

La aserțiunea autorului, că Români bilhoreni în secolul XIV s'au ocupat numai cu păștoritul, e de ajuns a observá, că după pozițiunea locurilor prășirea vitelor a fost ramul lor principal de economie, dar fiind ei stabiliți în sate, n'au putut să fie cu totul străini de agricultură, care vor fi esercitate fireșce în mesură mai mică, încât le va fi conces natura solului. Vinicultura și până astăđi e fôrte limitată în acele regiuni, ce este a se atribuí climei și altor împregiurări, între care inasprirea iobăgiei nu cuprinde locul cel din urmă.

Încât au ordinar episcopii dela Orade referințele bisriceșci ale Românilor deja în evul mediu, aflám prea puțin în documentele provocate de autor, căci acele ating numai scutirea preoților românești de niște sarcine dominale, dar nu ne dau nici o deslucire despre organizarea ierarhică, séu despre vr'o iurisdicțiune spirituală.

Cumcă Români mai târđiu s'au pogorit dela munți și au inundat locurile dela șes din Bihor, le serveșce numai spre laudă, că și-au manifestat forța de espansiune, cu tóte că în decursul timpurilor s'au absorbit și dintre ei mulți prin protestantismul calvinesc, și prin catolicismul latin, ba erau amenințați de aprópe și prin sêrbism.

(Va urmá.)

TEODOR ROSIU
emerit profesor gimnasial

Cugetări.

Cine vré să i se recunóscă dreptatea, trebuie să aibă trei pungi mari, una plină de rațiune, alta de răbdare și cea mai mare de bani.

*

Un pseudonim e o mască, sub care cineva doreșce în acelaș timp a se trădá și a se ascunde.

*

Un popor trebuie să aibă cultul istoriei sale, pentru că patriotismul se compune din tóte doliurile și din tóte gloriile străbunilor.

*

Omul nu vede fericirea decát la alții.

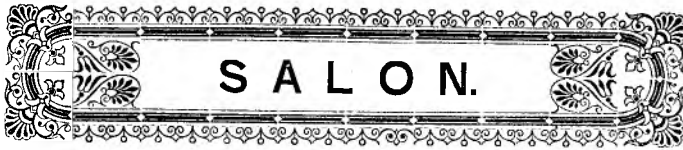
*

Nimica nu e mai primejdios decát puterea în mâna celui care nu șcie să se servescă de dênșea.

*

Amorul séménă cu acele bóle care sânt primejdióse când inhață pe vre-unul pe care l'au cruțat în tinerețe.

ect illis, qui aut multum senes, decrepiti, continue infirmi, aut de non sana mente fuerint, vel juvenes, hoc est infra annos viginti quinque existentes.

Cultura spiritului.

De Lordul *Chesterfield*.*

Ambițiunea e sorgintea internă a faptei. Omul să fie deci ambițios, el trebuie să se simtă insufletit de impulsul de a se înălța și a se distinge, trebuie să fie laborios, nefatigabil și asemenea lui Cesar, să considere intru nimic ceea ce a făcut, până ce mai are încă ceva de făcut. Precum fără dorința și aspirațiunea de a plăce, nu vei pute plăce nici odată, așa și fără ambițiunea de a deveni însemnat, nu vei ajunge a și fi nici odată. E o forță a spiritului.

Ambițiunea unui om mărginit va costa în acea de a posede trăsuri și cai frumoși, o casă frumoasă și vestminte frumoșe, lucruri acestea, pe care ori cine care dispune de bani le poate posede, de ore ce ele toate pot fi cumpărate. Ambițiunea unui bărbat inteligent întințește într'acolo a-și face nume și a probă, că e om instruit, iubitor de adevăr și virtute, calități acestea ce nu se pot cumpăra, ci care se pot câștiga numai prin un cap și o inimă bună. E o ambițiune foarte lăudabilă a vré să întreci pe alții în merite și îndemânări, dar a vré să-i întreci în pozițiune, lucș, vestminte și reprezentare e o vanitate nebună, care face pe om ridicul.

Calea cea mai sigură de a se distinge în vre un lucru, e atențiunea exactă și concentrată. Ea scurtează timpul, care e trebuincios pentru executare. O diligență lungă, obositoare și amestecată e numai lucrul capetelor mărginite. O minte bună aplică atențiunea cuvenită și cuprinde la moment. Atențiunea tenace și concentrată e semnul caracteristic al unui spirit însemnat, precipitarea, zăpăcēla și neliniștea sânt simptomele eterne ale unui caracter infirm.

Invetă-te a cunoșce adevărata valóre a timpului. Prinde fiecare moment și-l gustă. Alungă dela tine *far nientele*, lenea și amânarea. Nu amână nimic pe ziua de mâne, ceea ce poți face ađi. Fiind că timpul e nobil și viața scurtă, nu e permis a-l pierde. Un om prudent șcie totdeauna să-l întrebuișteze spre folosul séu plăcere sa; el totdeauna se ocupă cu ceva, séu își petrece séu studiază. Lenea e inceputul tuturor viciurilor séu cel puțin e lucrul unui nebun, dar nimic nu merită mai mult dispreț ca lenea. Cato Censoriul, un roman vechiu, cu mari virtuți și înțelepciune, dișe, că din viața sa regretă numai trei lucruri: cel dintēiu e, că a incredințat soției sale un secret, al doilea că odată a călătorit la un loc pe mare, la care ar fi putut ajunge și pe uscat și a treia, că odată a petrecut o ăi fără să fi făcut ceva.

Prea puțini ómeni economiséză bine cu averea lor, și mai puțini inse cu timpul lor. Și totuș între aceste doue bunuri timpul e cel mai prețios.

La mulți ęnși lectura le rāpeșce o mare parte a timpului lor. Ei citesc cărți neînsemnate, seci séu romane scrise fără nici un gust, în care apar persoane, care n'au esistat nici odată și în care se descriu sentimente bombastice, care n'au fost încercate nici odată. O astfel de hrană nu e nutritóre și nu cultivă spiritul mai bine, decât o ar face cu corpul smântāna bătută

* «Scrisori către fiul seu», prelucrate de dr. Karl Munding. Stuttgart 1892. Edițiunea a patra.

spumă. În fiecare literatură ține-te de cărțile cele mai bune, de poezii, istoriografii, oratorii și filosofii cei mai renumiți. Pentru lectura ta, căreia să-i destinezi o parte anumită a ăilei, ficséză-ți o ordine. Lectura trebuie să urmeze în curs util, nu în acel mod lāsător, și neregulat, în care s'au obișnuit mulți ómeni a ceti numai fragmente din diversi autori și despre diverse obiecte. Scurt, să nu citești cărți nefolositoare, iar acele ce ți le-ai ales de lectură să urmărescă toate un scop final, să se referescă una la alta și să-și urmeze una altele.

Ceea ce faci, fă cu scop. Fă-o întreg iar nu superficial, aprofundéză și caută basa lucrurilor. Un lucru de jumătate făcut, séu pe jumătate înțeles, după părerea mea, e ca și nefăcut și neînțeles. Da, tot ce e pe jumătate e mai reu ca nimic, pentru că te duce în direcțiuni false. De altă parte un om neșciutor nu e de nici un folos și merită a fi desprețuit; nimenea nu caută societatea lui și la urma urmelor se poate dișe despre el, că a trăit și nimic mai mult.

Cercetéză cu ingrigire și reflectéză de repetite ori asupra noțiunilor pe care ți le-ai câștigat despre lucrurile din lume. Analiséză-le, caută părțile esențiale, pune lucrul pe care voești să-l înțelegi pe cumpēna nepărtinitóre a rațiunei. Cu mult mai mulți ómeni, decât ne putem inchipuți, care ar pute să cugete, decât numai ar vré, trāesc și mor de lene, cu mii de idei eronate. Mai bucuros preferă a se acordă cu prejudețele altora, decât să-și dea silință a-și formă o părere a lor proprie. Ei emit o părere, pentru că și alții o au emis și insistă pe lângă acea, pentru că o au emis odată, ceea ce-i face a fi de o incāpăținare insuportabilă și imposibilă de a fi capacitați.

E părerea mea, că necunōșcerea perfectă a unui lucru e tot atât, ca și cunōșcerea lui neperfectă. O înțelegere necompletă nu produce, nici mulțămire nici stimă, din contră escită batjocura și risul. Prea bine dișe Pope: «Puțină erudițiune e periculōsă. Séu bé cu însētare, ori apoi mai bine nici nu gustă din isvorul castilic.»

Cunōșcinta necompletă, superficială a unui lucru face pe om superficial. Cât de adese ori mi-am diș, ce nefericit aș trebui să fiu, decât în junēta mea nu mi-aș fi câștigat comori de cunōșcințe. Ce aș pute începe la bētrānețe fără ele? Aș fi silit ca mulți ómeni ignoranți să-mi ruinez sănătatea și mintea în bētură, a cultivă în societate femeicșă patima de flecărīt și a me espune prin acēsta derisiunei și desprețului femeilor, séu în fine ar trebui să me spānzur asemenea aceluia, care se săturase a-ș trage și depune în fiecare ăi ciorapii și incālțăminte. Cărțile și numai cărțile mi-au mai ramas și în fiecare ăi aflu de nou confirmat, ceea ce dișe Cicerone despre șciință:

«Ocupațiunile șcientifice nutresc tinereța, desfată bētrāneța, înfrumșetéză fericirea, sânt refugiu și mângāiere în nefericire; ele ne ofer plăcere acasă și în afară nu ne cad spre sarcină, ne umplu noptile, timpul în călătorii și viața la țéră.»

Petrecerea cu ignoranți nu e petrecere și nu le face plăcere nici acestora. Ei se obosesc prin propria lor neproductivitate și pentru că nu dispun de material indeajuns, ca să-l imbrace în cuvinte, nu sânt în stare să alimenteze conversațiunea.

Șciința se asemēnă cu puterea. Cei ce posed mai multă, pretind și mai mult. Ea nu satură, ci escită totdeauna poftă și mai mare.

Mulți ómeni cetiți își incarcă inse memoria, fără ca să-și eserciteze și raționamentul lor. Ei își prefac

creerii într'un magazin cu lucruri aședate fără nici un sistem și ordine, în loc să-l umple în mod corespunzător. Una se grămădește peste cealaltă așa, că în fine se naște un caos formal.

Cetăm ca să aflăm ideile altor oameni. Dacă le primim înse de bună credință, fără să le esaminăm sau să le confrontăm cu ale noastre proprii, atunci trăim numai din farimăturile altora și negustorim cu marfă străină. Favorul care rezultă din a cunoaște ideile altor spirite, constă în acea, că prin acesta învățăm a cugeta și a judeca noi înșine. A se încărcă numai cu idei străine, fără a reflecta, decât ele sunt bune, sau nu, acesta o face un papagal sau cel mult un comediant.

CAMIL B...

Cum călătoresc Englezii.

În timpul verii călătoresc prin Germania, Franța, Italia, sau Belgia o mulțime de Englezi, dar nu lordii sau oameni bogați, ci lucrători și funcționari mici, al căror venit pe săptămână nu trece peste 25 de franci. Mulți nu înțeleg, cum un om, cu un venit așa de mic, poate să călătorească săptămâni și luni întregi prin țeri străine? Un diar din Londra dă următoarele explicații:

În acest oraș e un club numit «Toynbee Hall», care numeră 200 de membri.

În timpul iernii membrii clubului hotărăsc țările în cari să meargă peste vară. După ce hotărăsc, de exemplu să voiajeze în Franța și Italia, apoi, cât ține erna, de trei ori pe săptămână, țin la clubul lor conferințe despre geografia, istoria obiceiurilor și particularitățile acelor țeri.

După ce țările respective sunt alese, președintele clubului face demersuri pe la toate direcțiile căilor ferate și pe la toți otelieri și astfel capătă pentru membrii prețuri scădute și pe liniile ferate și la restaurante.

Sosind vera, se formează apoi grupuri de câte 8—10 persoane; un membru hotărășce în care parte a țerii respective să se facă voiajul, cât să stea în cutare loc etc., el e cassierul și plăteșce toate cheltuelile și pentru călătorie și pentru hrană; alt membru întreține corespondența etc. În fiecare grup se află un membru, care știe limba țerii.

Astfel de grupuri apoi, pornesc în Franța, Italia și în alte țeri.

Trebuie să se știe, că începând de toamnă până la vera, fiecare membru al clubului depun pe săptămână câte o cotisație anumită și acești bani apoi îi cheltuesc în voiajuri.

Actualul club din Londra numeră 18 funcționari de poștă, 17 comersanți mici, 18 fete de casă, 39 profesori, 54 profesore, 30 jurnaliști, apoi uvrieri etc. În Liverpool sunt astfel de cluburi, cari numeră peste 600 de membri. Toți aceștia au vizitat esposiția universală din Paris, au făcut excursiuni prin Elveția, Spania, Marocco și Norvegia, iar acum se vor duce la Chicago.

Noi nu sântem fericiți decât prin speranță și amintire, înaintea și înapoia noastră întotdeauna fericirea e departe.

Amorul séménă cu frigurile, iar pasiunea e delirul sufletului.

Bărbații admiră ceea ce iubesc, iar femeile iubesc ceea ce admiră.

S m a r a.

— Portretul pe pagina de frunte. —

Printre scriitorii române, care s'au ivit în timpul din urmă, poeta Smara atrage luarea aminte prin tonul deosebit al lirei sale. Pe când celelalte aparțin aproape cu toate poeziei lirice, densa se aprofundază mai mult în sentimentele care predominază secolul și cântă peripețiile vieții de toate zilele care se desfășură la vederea sa în giurul ei.

Cetitorii noștri o cunosc bine, căci dna Smara (Smaranda Gârbea) este unul din talentele care s'au ivit și desvoltat prin foia noastră, cele mai multe lucrări ale sale s'au publicat în «Familia», căreia i-a și ramas credincioasă totdeauna.

Ea scrie poezii, romane, piese de teatru și mai cultivă un ram literar foarte neglijat la noi, ramul literaturii pentru copii.

Câți ani are — nu șcim. Stă la București, unde ocupă un post de profesore.

Rentórcerea.

— La ilustrațiunea de pe pagina 473. —

Munții Carinției sunt plini de romantism. Mii și mii de legende povestesc istorii tainice, întâmplări fantastice și aventuri pline de dragoste.

Flăcării și fetele lucră din greu la câmp, dar s'era se 'ntorc acasă cântând, dor cu dor. O astfel de rentórcere reprezintă și ilustrațiunea din nr. acesta; el cu cósă, ea cu ciuberașul de udat, lăsându-i mâna, pe care par că zărim inelul de credință.

B o n b ó n e.

Între bolnav și medicul seu:

— Cum me găsești astăzi, dragă doctore?

— Fórte bine: ai picioarele încă umflate, dar acesta nu me ingrigeșce.

— Te înțeleg, doctore! — Dacă dta ai avé picioarele umflate, nici eu nu aș fi ingrigit.

*

— Tată, cumpără-mi o tobă.

— Atât îmi mai trebuie! Destul faci gălăgie totă ziua.

— Ei, îți făgăduesc că voi bate din tobă numai când dormi.

*

La o inormântare:

— Nu ți-e rușine cioclule, să vii în starea asta de beție la ingropăciune?...

— Ei, păi mai auți una... Óre numai dvóstră din familie, aveți dreptul să chefuiți cu ocazia asta?...

*

La tribunal:

Președintele: Nu te înțeleg, acusatule; dl procuror a adus doi martori care te-au vedut furând.

Acusatul: Dle președinte, eu pot aduce doué sute de mii, cari nu m'au vedut.

*

Stăpânul, (cătră servitorul seu care se clătină la drépta și la stânga.)

— Dar ești bét, nătărăule!

— Nici de cum! Dar am bétut vin alb și roș și acuma unul me trage la drépta și altul la stânga.

LITERATURĂ și ARTE.

Sciri literare și artistice. *Di Gr. Tocilescu*, care a făcut descoperirile dela Adam Klissi, va transporta în curând la București trofeul monumentului găsit acolo. — *Di Ioan Sonea*, paroc în Seplac lângă Gherla, a publicat un volum intitulat »Cuvinte de aur» sêu Invățături înțelepte, date de un părinte fiului seu, traduse după I. H. Campe.

Istoria culturii naționale. În anul 1889 Academia Română a publicat concurs pentru scrierea unei istorii a școlilor române, dela începutul secolului XIX până la 1864. La acest concurs a obținut premiul lucrarea prezentată anonim de către dl V. A. Urechia. Acum scrierea premiată a apărut, grație spriginului dat de fostul ministru al cultelor dl Teodor Rosetti, care a dispus tipărirea la impremeria statului. De ocamdată a eșit volumul I, care poartă titlul: *Istoria Școlilor dela 1800—1864*, cu o scurtă introducere cuprinzând note din istoria culturii naționale anterioare secolului al XIX-lea și cu numeroase fac-simile de documente, semnături, autografe etc. de V. A. Urechia, tomul I. În introducere autorul accentuează rolul important al diacilor, apoi intrând în materie, combate aserțiunea că numai dela George Lazăr și George Assachi reincep școlile române în acest secol; recunoșce inse, că prin aceștia se organizează școla după un sistem european. Combaterea se întemeiază pe un șir de documente din 1800—1828. În capitolul II dela 1828—1829 se descrie aparițiunea lui G. Asachi, întemeierea primelor școli românești și mișcarea culturală din Ardeal. În capitolele următoare găsim iarăș documente foarte interesante pentru dezvoltarea culturii naționale române, până la 1837, încheiându-se cu primele mișcări pentru înființarea teatrului național.

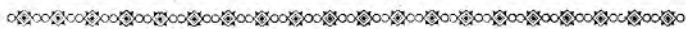
Scrisorile Lordului Chesterfield. În »Salonul» din nr. prezintă începem să publicăm un șir de lucrări instructive, compuse în formă de scrisori. Traducătorul lor le însoțește cu următoarele șire: »Renumitele scrisori ale Lordului Chesterfield către fiul seu, cunoscute și sub numele de »Caracterele lui Chesterfield» la prima lor aparițiune în limba engleză la an. 1774 au făcut senzațiune foarte mare în întreaga lume cultă, pentru marea comoră de înțelepciune și cunoștință a omenilor ce cuprind. Ele ocupă loc de onoare alături cu Caracterele lui Theophrast și ale lui Labutiere. Au fost traduse și estrase în toate limbile culte și cred că am făcut un bun serviciu conaționalilor mei și literaturii române prin aceea că am estras esența lor după prelucrarea și invoirea autorului dr. Carl Munding, care le-a prelucrat după original, le-a acomodat și le-a publicat sub titlul »Briefe an meinen Sohn. Chesterfield», apărute acum deja în a patra edițiune.»

Harta României și a țărilor vecine prelucrată de dl Gr. Bejan inginer hotaric, în două edițiuni, una în 4 culori, iar a doua în 7 culori, a apărut la București. Ambele harte în formatul de 96,70 ctm. pe lângă că sunt întocmite după cele mai sigure date oficiale, mai sunt provădute cu toate liniile ferate, mărcile județelor și de giur impregiur ornate cu esplicări geografice, chipurile raselor umane etc. indispensabile elevilor; astfel că dela prima aruncătură de ochi, să-și potă da socotelă de forma terenului a întregii Români, cât și a fiecărei localități în parte. Acestă hartă nu este trebuincioasă numai școlilor, dar este folositore și ori cărui om particular.

Lectură pentru copii. În editura librăriei Ig. Haimann în București a apărut un nou volum din

»Biblioteca albastră ilustrată» menită pentru copii. Acestă conține următoarele istorioare: »Topo» cum a petrecut trei copii români în Italia. Curcanul. Muflu. Trei istorii imitate din englezeșce de Jip. Cu 30 ilustrațiuni. Recomandăm cu plăcere publicațiunea acestă familiilor române, care doresc să dea copiilor lor lectură românească instructivă și petrecătore. Prețul 3 lei; în legătură de lux, cu poleială bogată 5 lei.

Revistă nouă. Școla Poporală se numește o revistă pedagogică, care a început să iasă la Botoșani ca organ al învățătorilor din acel ținut.

TEATRU și MUSICA.

Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul Societății a ținut la 30 septembrie ședință sub presiul dlui Iosif Hosszu, luând parte dnii Pavel Boldea controlor și secretar interimal, Vincențiu Babeș și Petru Mihályi membri în comitet și George Bogoeviciu ca substitut al casarului George Szerb. Cu asta ocaziune s'au regulat actele relative la adunarea generală care se va ține la Brașov, și s'a făcut scontarea casei și averii întregi a societății, până la 1 iulie 1892, constătându-se următorul rezultat:

1. Depuneri la »Albina»	22,706 fl. 90 cr.
2. Diferite hărți de valoare	38,875 fl. 66 cr.
3. Obligațiuni private	200 fl. — cr.
4. Bani gata	7 fl. 5 cr.

Averea întreagă face 61,789 fl. 61 cr.

Până la adunarea din anul 1890

averea întreagă a fost 54,785 fl. 59 cr.

Astfel în doi ani averea Societății s'a sporit cu 7,004 fl. 2 cr. — Adunarea din Brașov a Societății pentru fond de teatru român se va ține la 25 și 26 octombrie v. (6 și 7 novembre n.) după programa pe care o publicarăm în nr. trecut.

Reuniuni de cântări. Reuniunea română de cântări și musică din Lugos la 2 octombrie ș-a ținut adunarea generală estraordinară constitutivă, sub presiul dlui advocat dr. G. Dobrin, membru al reuniunii. Biuroul s'a constituit astfel: președinte dr. D. Florescu, secretar Vasile Jurca jun., casar Coriolan Birescu, arhivar Iuliu Iacobescu, dirigent I. Vidu. Comitetul s'a completat prin dnii dr. George Dobrin și Atanase Stămurean. Membri onorari s'au ales dnii Titu Hațeg, Coriolan Bredicean, Virgil Thomici și Fabius Rezei. — *Corul din Petroman*, care a fost disolvat cu brachiu de către solgăbireul de acolo, ș-a redobândit dreptul activității sale.

»Marșul Ligei.» Domnul colonel Glogovean din armata română a compus un marș de totă frumusețea, însoțit de niște admirabile cuvinte dintr'un cântec popular din Transilvania. Acest marș, intitulat »Marșul Ligei», se cântă deja într'o mare parte a Olteniei, și chiar de musicile militare; el a fost dedicat Ligei culturale. Comitetul Ligei, primind cu o deosebită plăcere acestă dedicațiune, aduce dlui colonel Glogoveanu cele mai vii mulțumiri ale sale.

O doină nouă. Sunt puține piesele musicale române de salon, de aceea le întimpinăm cu bucurie și mai mare decât apare câte una. Astfel anunțăm cu plăcere, că a apărut: Doina Primăvera, pentru o voce cu acompaniament de pian, cuvinte și musică de dna Sofia Vlad născ. Radulescu. Se află de vânzare la autorea în Lugos și prin librării.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Șciri bisericești și școlare. *Maj.* Sa monarcul a dăruit bisericii gr. or. române din Pădure 100 fl. — *Dl dr. Emil F. Negruț*, medic de cerc în Șintereagul Bistriței, a dăruit pentru biserica română gr. c. din Chi-reu 300 fl. — *Dl dr. Enilian Voiuțchi*, noul rector magnificus român al universității din Cernăuți, la 4 l. c. ș-a ținut inaugurarea, asistând căpeteniile politice și bisericicești ale țării și lume multă; dsa a vorbit despre superstițiuni.— *Rds. D. Ioan Paplu*, canonic în Gherla, dimpreună cu spiritualul seminariului teologic de acolo, au fost trimiși la Șișești, pentru a descuia bisericile parohiei Șișești.

Scriptori numiți în posturi. La București dnii B. P. Hașdeu, Iacob Negruzzi și C. G. Disescu au fost numiți membri în comitetul permanent de pe lângă ministerul cultelor și instrucțiunii publice. S'au mai numit: I. Nenițescu inspector școlar, Frideric Damé șef de birou, Dimitrie Teleor subșef, Radulescu-Niger subșef de birou.

Pension român la Viena. Fiind că mai multe domnișore române din România fac diferite studii superioare și la Viena, dna Sofia Vlad n. Radulescu, în calitatea sa de profesora, a decis să 'nființeze acolo un institut, unde acele domnișore să pôtă fi cu locuința și toate necesarele, sub îngrijirea dsale. Conform acestei hotărâri, a și adresat mai multor familii române cunoscute din România, Bucovina și Transilvania, scrisori tipărite, anunțându-le proiectul acesta. Pensionul va fi menit în special pentru domnișore române, dela vârsta de 15 ani în sus, care ar dorî să urmeze în Viena studii la conservator, universitate, medicină, pictură și alte institute de instrucțiune. Ca organizațiune internă va urmâ institutele de asemenea natură din Germania adoptând principiul lor: «Cu un numer mai restrîns de pensionare, a duce viață de familie.» Conversațiunea va fi, după dorință, în limba română, germană ori franceză. Dorind succes la acesta întreprindere, însemnâm, că familiile doritoare a-și da fetele în pensionul acesta, au a se adresă la dna Sofia Vlad n. Radulescu în Lugoș.

Bapțiști români în Biharia. Am scris astă primăveră, că secta nazarenă a început să se respândescă și printre țeranii români din Biharea și anume în părțile Tincei. Acuma aflăm, că tot pe acolo și bapțiștii ș-au găsit adepți. Ei se numesc «pocăiți» și țin întruniri unde unul esplică biblia. În luna lui ianuarie a murit fetița unui astfel de «pocăit» din comuna F. Giriș și numai decât a trimis la preotul să nu vie a o 'ngropă, căci nu-i trebuie preot; cu toate aceste preotul s'a dus, dar omul nu l'a lăsat să 'ndeplinescă funcțiunile, ba a insultat și crucea, apoi a ingropat fetița fără preot el cu «frații» sei. Tot el a oprit pe preot și la Bobotéză, să nu-i vie cu crucea 'n casă, batjocorind și însemnele ceremoniei bisericicești. La pertractarea finală, care s'a ținut dîlele trecute, de cătră tribunalul reg. din Oradea-mare, omul a recunoscut tot, spunend că nu mai ține la religiunea lui vechiă și susținend cu fanatism doctrinele sâctei noue.

Sinod protopopesc între baionete. Sub titlul acesta cetim în «Gazeta Transilvaniei», că preoții din protopopiatul Păgăceleii, archidieceasa Blașului, s'au întrunit în 27 septembrie la Moiša spre a ține sinod. Înteu s'a serbat parastas pentru reposatul mitropolit Vancea; pe timpul serviciului divin solgăbirul tona Domokos s'a postat la ușa bisericii, asistat de un sergent de gendarmi, iar în biserică a trimis pe un ji-

dan și pe notarul maghiar. Întrunindu-se apoi preoții la sinod în școlă, solgăbirul apărî între ei și-i somă, că în 5 minute să se imprășcie toți, și fiind că nu se supuseră, el eși la sergentul care sta la ușe, acesta dete signal prin fluier și 'ndată se iviră alți patru gendarmi. Acum preoții părăsiră școlă, și însoțiți de solgăbiru și de cinci gendarmi se duseră la casa parochială, unde, în urma deslucirilor primite, solgăbirul a dat voie ca sinodul să se pôtă ține, dar numai în timp de o oră, în prezența lui și a gendarmilor postați la ferestă. Timp de o oră, firește, sinodul nu-și putu incheiă toate lucrările. Dar n'a fost iertat să mai continue. Urmă prânțul comun, la care se presentă și solgăbirul, sergentul în curte, gendarmii în comună.

Junimea studiösă dela gimnasiul superior din Năsăud, în sensul regulamentului și sub conducerea dlui Gregoriu Pletos, profesor gimnasial, s'a constituit și pentru anul școl. 1892/93 în societate literară, avend membrii ordinari pe școlarii din cl. VII și VIII, iar extraordinari pe școlarii din celelalte clase. Acesta constituire s'a ținut la 25 septembrie 1892; fiind aleși în comitetul societății următorii: Președinte: Victor Onișor, școl. cl. VIII; vice-președinte: Constantin Moisil, școl. cl. VII; notar I: Ieronim Groze, școl. cl. VIII; notar II: Ioan Moldovan, școl. cl. VII; redactor: Petru Ștefan, școl. cl. VIII; bibliotecar: Vasile Borgovan, școl. cl. VIII; vice-bibliotecar: Valeriu Tanco, școl. cl. VII; casar: Teodor Morar, școl. cl. VII; controlor: Vasile Șuteu, școl. cl. VII.

Societatea de lectură a tinerimei din Arad dela institutul teologic ortodocs român s'a constituit în ședința dela 9 octombrie n. a. c. pentru anul școlastic 1892/3 în următorul mod: conducător-președ. s'a ales protosinocelul Augustin Hamsea direct sem.; v.-președ. Andreiu Horvath cl. c. III; secretar: Vasiliu Papp cl. c. II; casar: Corneliu Stan cl. c. III; notar: Gavril Cristea cl. c. III; vice-notar: Ștefan Domocoș cl. c. II; bibliotecar: Mircea E. Beșan cl. c. II; v.-bibliotecar: Vasiliu Romanul cl. c. I; membri în comisia literară: Traian Terebenț, Laurențiu Tóder cl. c. III; Georgiu Pirtea cl. c. II; Ioan Plavașin cl. c. I; membri în comisia revisoră: Alesandru Muțiu cl. c. III, Ioan Popovici cl. c. II, Lucian Secoșan cl. c. I.

Curs de limba română. Cetim în «Gazeta Bucovinei», că societatea dómnelor române din Bucovina a deschis și pentru anul școlar 1892/93 un curs de limba română pentru copile române. Inscrierile se pot face în fiecare dî în localurile Societății pentru cultura și literatura română, strada Transilvaniei nr. 7. Joi în 6 octombrie n. s'a început invetămîntul în trei despărțituri, care este incredințat trei Ștefania Turețchi. Societatea dómnelor române invită pe părinți a-ș inscrie copilele la cursul numit, pentru care nu se plătește nici o tacsă séu didactru.

Societatea de lectură din Blaș a tinerimii studiöse dela gimnasiul superior gr. cat. pe anul școlar 1892/93 s'a constituit în următorul mod: Conducător al societății dl Aron Deac, profesor gimnasial. Președinte: Paul M. Bogdan, stud. cl. VIII. Secretar: Vasiliu G. Crișan, student cl. VIII. Notar: Victor Pop, stud. cl. VII. Casar: Iustin Pop, stud. cl. VII. Bibliotecar: Nicolae Pop, stud. cl. VII. Vicebibliotecar: Simon Nicolescu, stud. cl. VII. Controlor: Nicolae Racovițan, stud. cl. VIII.

Școli românești în Bulgaria. Un diar din București crede a ști, că dl Take Ionescu, ministrul instrucțiunii publice ar fi intrat în tratative prin ministrul român din Sofia, cu guvernul bulgar pentru inființarea

unui numer de școli in toate comunele de pe tot litoralul Danubiului, comune ce sânt locuite in mare parte de români.

Adunări învățătoresci. Reuniunea învățătorilor români gr. or. din districtul Sibîu a ținut adunarea sa generală in comuna Gura-Rîului la 9 și 10 octombrie n. sub presiul dlui dr. D. B. Barcian, secretar I dl I. Popovici. — *La Petroșeni* in 18/30 octombrie se va țină adunarea generală a reuniunii învățătorilor români gr. c. din giurul Hațegului sub presiul dlui Ioan Ianza, notari dnii N. Trimbițoniu și Stefan Țarina. Intre altele se va desbata și protocolul luat in ședința comitetului central din Budapeșta al fondului de ajutorare pentru învățătorii rom. cat. și gr. c. din Ungaria.

C E E N O U ?

Hymen. *Dl Mihai Popa*, notar cercual in Tășad, comitatul Bihariei, la 9 l. c. s'a logodit cu dșora Măriora Curtescu in F. Oșorhei. — *Dl Nicolae Ignea*, oficiant comitatens in Lugos, s'a cununat cu dșora Dora Nedelcu, fiica dlui avocat Ioan Nedelcu de acolo. — *Dl Valentin Diț*, absolvent de teologie din diecesa orădană, s'a cununat cu dșora Elena Bulcu in 10 l. c. la Beinș. — *Dl Dimitrie Cionca*, absolvent de teologie, se va cunună cu domnișora Aurelia Osian la 23 octombrie in Bërseul-de-sus. — *Dl Ignatie Szabo*, absolvent de teologie al diecesei gr. c. de Oradea-mare, s'a logodit cu domnișora Magdalena Pelle in Pomi. — *Dl Stefan Alesandru*, învățător gr. or. in Șag, s'a logodit cu dșora Iuliana Nicolaevici din Liged, comitatul Timișorii. — *Dl G. Gruescu*, învățător in Ciacova, s'a cununat cu dșora Iuliana Musteți in Cebza la 2 octombrie; nănași au fost dl dr. Lazar Simon avocat și dna soție; actul cununiei s'a sevrșit de cătră părintele protopresbiter Ioan Pinciu. — *Dl Ioan Popescu*, profesor la București, s'a cununat cu dșora Elena Rusu in Șiria, la 6 octombrie; nuni au fost dl și dna dr. Hotăran.

Reuniunea femeilor române din Brașov va țină in 11/23 octombrie o adunare estraordinară, la orele 2 $\frac{1}{2}$ după mieđăđi in sala cea mare a gimnasiului românesc, sub presiul dnei presidente ad hoc Susana Popovici, actuar dl Lazar Nastasi. La ordinea ăilei va fi: unele schimbări in statutele Reuniunii, cerute de ministrul de interne.

Colonizarea Bănatului. De câțiva ani incă se colonisă prin Bănat, in părțile locuite de români, o mulțime de familii maghiare, dându-li-se tot felul de favoruri. Astfel de colonizare se plănuește de curând și 'n părțile Făgetului. Poporul român de pe acolo, in frunte cu conducătorii lui: protopopol dr. Sebastian Olariu și avocatul Coriolan Brediceanu, au ținut la Făget o adunare și a trimis la Budapeșta o deputațiune numerosă sub conducerea numiților dni. Deputațiunea acăsta s'a și prezentat la secretarul de stat Fejér, dându-i petițiunea subscrisă de 2000 de români, cu care ocaziune dl Coriolan Brediceanu țină o alocuțiune. De acolo s'au dus la ministrul de interne, dar acela nefiind acasă, i-a primit secretarul de stat Szalavszky.

Procăse de presă. *Procesul dlui dr. Vasile Lucaciu* se va pertractă in ăiua de 12 novembre n. la tribunalul cu jurați din Dobrițin, căruia aparține și Sătarul unde locuește inculpatul. — *Dl Eugen Brote*, proprietarul institutului tipografic din Sibîu, a fost citat inaintea judei de instrucție Gödri de acolo, unde i s'a făcut întrebări relative la conciperea, tipărirea și res-

pândirea Memorandului, pentru care procurorul suprem din Cluș i-a intentat proces de presă.

Inchiderea espoziiiei industriale din Sibiu, arangiată de Reuniunea sodalilor români de acolo, din incidentul jubileului de 25 ani a existenței reuniunii, s'a făcut in duminica trecută la 11 ore din ăi. Președintele reuniunii, dl asesor consistorial Nicolae Cris-tea, a ținut un discurs, vorbind despre activitatea de 25 ani a acestei primei reuniuni de meseriași români in Ardeal. Apoi dl S. Albin, in calitate de raportor al jurului, a cetit lista premiaților. Săra cu 'oții s'au intrunit la o cină comună, cu care ocaziune părintele Zaharia Boiu a cetit oda sa ocazională intitulată «La jubileul de 25 ani al Reuniunii sodalilor români din Sibîu», apoi s'au rostit mai multe toasturi.

Căsătoria moștenitorului de tron al României cu principesa Maria de Edinburg, ficsată și revocată de nenumerate ori, in sfărșit s'a hotărât definitiv (?) pentru 10 ianuarie st. n. anul viitor. Cununia se va face la Sigmaringen; de acolo peste dece ăile părechia nouă se va duce la București, unde vor fi apoi serbări mari.

«Victoria» **din Arad** a decis să facă o nouă emisiune de acții in valăre de 100,000 fl. împărțiți in 1000 de acții de căte 100 fl. Hotărârea acăsta a direcțiunii e provocată prin faptul imbucurător, că institutul nu mai pôte satisface cu vechiul capital inmulțirea clienței, cu tôte că depunerile au trecut peste jumătate de milion. In scurtă vreme se vor trimite prospectele in tôte părțile și se crede, că subscrierile vor intrece iarăș suma ficsată, intocmai ca la prima emisiune.

Mare nenorocire la Pôrta-de-fer. In 14 octombrie s'a ntemplat la Pôrta-de-fer o nenorocire grozavă. Mai mulți lucrători fiind ocupați cu creparea unei stânci uriașe, au sfredelit gaură 'n stâncă ș-au umplut-o cu dinamit. Din cauză încă neșciută, dinamitul a explodat mai nainte d'a se fi putut depărtă lucrătorii la loc sigur. Puterea esplosiunii a fost grozavă. Globul de stâncă s'a rupt și a picat in bucăți colosale. Nava pe care se aflau ômenii s'au svêrlit in aer și *noue ômeni au murit la moment.*

Necrolôge. *Maria Aiser*, membră fundătore și presidentă a Reuniunii femeilor române gr. or. din Făgăraș și impregiurime, a incetat din viață la 6 octombrie in etate de 67 ani. — *Nicolae Bobeș*, învățător gr. or. in comuna Boița lângă Sibîu, a reposat la 11 l. c. in etate de 51 ani.

OGLINDA LUMEI.

Cum te săpăcește frica de choleră. Intr'una din duminicile trecute, o servitôre din Hamburg căpătase voe dela stăpână-sa să esă și să se mai plimbe și ea nițel prin oraș. Servitôrea se dechisește frumos, se pudrează și haide la plimbare. Ea vizitează pe mai multe prietene și cu tôtele se duc prin diferite cărciune și cofetării de rënd și se pun pe mâncate și pe beute până se imbătă tun. Când servitôrea se întôrce acasă, stăpâna observă că ea se cam clătină și că se culcă repede, fără să ăică o vorbă măcar. A doua ăi servitôrea eră, bine înțeles, mahmură și leneșă, ca tot omul după beție. Dar fiind că in Hamburg tôte indispozițiile și bôlele sânt considerate ca simptome de choleră, stăpâna vëndând-o galbănă și prăpădită la față, telefonăză imediat la bărbatul seu in contoar anunțându-l că servitôrea lor s'a imbolnăvit de choleră. Acesta alergă repede la spital, cerënd să se trimită la el acasă un car

cu care se transportă cholericii. Trăsura vine în grabă și se oprește la poarta comerciantului. Cocóna vădând-o, cădú jos leșinată. Servitóreá, căreia îi trecuse mahmúria, alergá repede jos și întrebá ce cautá la ei. — Un bolnav de cholérá — respunse un servitor. — La noi nu-nici un bolnav de cholérá — díse servitóreá. Stápána mea inse tocmai acuma a leșinat și e întinsá jos fără cunoșciintá. — Pái atunci, ea e bolnavá de cholérá; sigur cá a apucat-o ametéla; háideți s'o luám repede până mai e vreme.» Cu aceste cuvinte ómenii se suirá sus, luará pe cocóna care nu se deșteptase din Inșin, o puserá în trásurá, ducénd-o repede la spital. Dupá un cías vine negustorul și remáne înmármurit vădénd pe servitóre sánétósá tun. Care nu-i fu inse desperarea aúnd cá femeia lui e la spital. Alergá repede acolo și dupá multe interveniri și rugáciuni abiá o scóse de acolo pe la orele 6 séra. Veđi, ce face frica de cholérá!

Biblia cea mai veche. Dílele acestea s'a deschis congresul orientaliștilor din Londra. Regele Carol al României a fost proclamat, între alte capete încoronate, unul din președinții de onóre. Cu acéstá ocasiune membrii adunați acolo vor avé ocasiunea de a esaminá una din documentele cele mai curiose ce s'a prezentat vr'odată în astfel de intrunire de savanți. E vorba de un manuscris scris pe un papirus și descoperit acuma câteva luni în Egipt. Dupá spusa esperților, documentul în chestiune e cea mai veche traducțiune grécá a cărților lui Zaharia și Malachi din Vechiul Testament. Printre cuvinte, copistul n'a lásat intervale. Se crede cá acest papirus datézá din secolul III. El a servit negreșit evreilor elenici, cari se stabiliserá în Alexandria și cari uitând limba ebraică, au avut nevoie de o traducere grécá a bibliei.

Un comet mare. În constelațiunea «Cassiopeia» se aflá acum un musafir rar al sistemului nostru solar, un comet splendid, căruia nu-i trebuie nici mai mult nici mai puțin decât 20,000 de ani, pentru ca să póta percurge distanța impregiurului sórelui. Cometul a fost descoperit în díua de 6 martie a. c. La 7 aprilie, cometul se aflá în punctul cel mai apropiat de sóre și de ací și-a început apoi iar rotațiunea lui uriașá. Acum, cometul se aflá la o depártare de 290 de milioane, 540,000 de kilometri dela pámént. La fiecare 10 díle, cometul se depártézá de pámént cu câte $8\frac{3}{4}$ milioane de kilometri. Dupá 10,000 de ani el va atinge cea mai mare depártare de noi. Íși póte inchipuí ori cine la ce depártare enorm de mare se aflá cometul acesta. Se înțelege cá cu cât se depártézá mai mult, cu atât mersul lui e mai incet. Dar ori cum, de ací se vede ce putere grozavá de atractiune are sórele care póte să atragá la sine un comet aflátor la o distanță așa de colosalá. Cometul acesta, numit a lui Swift, se póte vedé încă multá vreme, de ací nainte, dar numai cu telescopul.

Cum se vindecá Kalmucii de cholérá. Kalmucii, un popor care locuește în ținuturile Astrahanului și Donului în sudul Siberiei și Asia centralá, au aflat un mijloc fórte ingenios, prin care se pot vindecá de cholérá. Indată ce sânt atinși de acéstá epidemie, ei se sue indată cálare și alérgá peste câmpuri așa de repede și așa de mult, până când calul cade de obosélá, iar călărețul e asudat teribil. Imediat dupá acéstá le trece tótá bóla. Un díarist din Moscova, cu numele Guilarovski, aúnd vorbindu-se de acéstá curioasă metodá de vindecare, a avut și el ocasiunea să o pue în practică, și i-a dat rezultate fórte bune. Simțind primele

simptome de cholérá, s'a suit cálare și a făcut în fugá nebuná 11 kilometri pe hipódromul dela Moscova. Când s'a scoborit de pe cal díaristul se simțiá cu mult mai bine și simptomele cholerei dispárușerá cu deseversire. Acest metod de vindecare a făcut mare sgomot în Rusia și tóte díarele vorbesc despre el. Guilarovski afirmá cá o alergare cu velocipedul produce tot acelaș rezultat bun ca și una cálare. Așá dar avis acelor atinși de simptomele cholerei!

MENAGIU.

A face găinele să clocescá. Un mijloc fórte practic și sigur de a face găinele să clocescá în ori ce timp, este îmbétarea lor cu alcool. Este de ajuns a turná pe gátul găinei o linguriță plină de rachiu séu de rom, dupá ce mai întei i še prepará cuibul cu oue în el. Gáina îmbétată și pusá indată pe oue le clocește, ori care ar fi timpul anului.

Vin de cireșe. Se póte face un vin bun din cireșe, în urmátorul chip: Luați 40 clgr. de cireșe, cópte, sdrobiți-le, scóteți símburii, lásáți-le 25 ore, strecurați-le, adaogéți 8—10 clgr. de zahár. Amestecați în mai multe rënduri și când zaháru e topit bine, puneți tot într'un vas mai mic cu 5 litri decât câtá licóre aveți, acéstá pentru ca să se póta face fermentarea. Când acéstá s'a terminat, aruncați în vas câtíva símburi de cireșe sfárimați, astupați butoiul bine! Dupá câteva luni scóteți lichidul în sticle. Veți avé la 20—25 litri de vin de cireșe.

Dulcétá de morcovi. Se póte face dulcétá fórte buná de morcovi. Pentru acéstá, cócem morcovii, îi punem într'un vas de porțelan și-i lásám să stea în mult de vin. Se adaogá puținá scortíșorá și zahár când dulcétá se ingrósá și devine de colóre închisá, atunci e gata.

Pentru tot soiul de pete pe rufe, un pumn de cenușe din drojdii de vin séu de tescoviná, o lingurá de potáși, și doue alámii táiate bucáțele, să se pue într'un șip de sticlá cu o jumétate oca de apă curatá, să stea 24 de ore. Acéstá strecuratá, să se pástreze, iarăș într'un șip, și când veți avé trebuință la ori ce pétá de acest fel să se ude bine cu apă de acéstá, până ce va pétrunde și apoi să se spele cu apă curatá. Acest metod e cel mai nimerit, dupá care nu stá nici o pétá.

Călindarul sêptemânei.

Díua sêpt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sórele
Dumin. a 19 dupá Rusali, Ev. dela Luca c. 6. gl. 2, a inv 8.			res. ap.
Duminecá 4	Mart. Ieroteu	16 Gallus	6 21 5 9
Luni 5	Mart. Charitina	17 Hedvig	6 23 5 7
Márți 6	† Apost. Toma	18 Luca Ev.	6 22 5 6
Mercuri 7	Mart. Serghie	19 Ptolomeus	6 24 5 4
Joi 8	Cuv. Pelagie	20 Wendelin	6 26 5 2
Vineri 9	Apost. Iacob	21 Ursula	6 29 4 59
Sâmbătă 10	Mart. Eulampie	22 Cordula	6 31 4 57

Cu numerul acesta se începe treiluniul oct.—dec. Rugám pe toți aceia, a căror abonamente au expirat, să binevoéscá a le innoí de timpúru. Cei ce nu mai vor să aibá fóia nóstrá, să ne innapoeze nr. acesta, ca să-i ștergem din registru.